ЭНУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

11) | 1963 оной апрелиин 4, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Сомалиин парламентска делегацитай Н. С. Хрущев уулзаба

ГАГРА, апрелиин 1. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй уряалаар Советскэ Союзда ерээд байһан Сомалиин Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Джим Абдуллах Галеб толгойлогшотой Сомалиин Республикын парламентска делегацитай эндэ амаржа байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев мүнөөдэр уулзаа.

Н. С. Хрущевой болон Сомалиин парламентаринуудай хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. Сомалиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд Ахмед Мохамед Адан хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Советскэ талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Абдуразаков хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

...й Автономито Совет Социалис ...икын Верховно Соведэй тогтоол

...й АССР-эй Верховно Соведэй ...рүүлэгшые һунгаха тухай

...ономито Совет Социалис Республикын Вер... **...тоохонь:**

...номито Совет Социалис Республикын Вер...рүүлэгшээр—Улаан-Үдэ городой һунгуулиин ...угһоо депутат **Балдано Намжил Гармаеви-**

...д, Соведүүдэй байшан.
...лиин 1.

...й Автономито Совет Социалис ...кын Верховно Соведэй тогтоол

...й АССР-эй Верховно Соведэй ...н орлогшонорые һунгаха тухай

...ономито Совет Социалис Республикын Вер... **...тоохонь:**

...номито Совет Социалис Республикын Вер...рүүлэгшын орлогшонор болгон иимэ депута-

...**дама Тугжиевнае** — Түгнын һунгуулиин ок... Мухар-Шэбэрэй аймаг.

...**етровичые** — Дээдэ-Онгостойн һунгуулиин ... Улаан-Үдэ город.

...**имир Илларионовичые** — Горячинскын һун... депутат, Прибайкалиин Промышленна рай-

...**Зангеевнае** — Некрасовска һунгуулиин ок... Улаан-Үдэ город.

...од, Соведүүдэй байшан.
...слиин 1.

...номито Совет Социалис Республикын ...рховно Соведэй тогтоол

...СР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай

...ономито Совет Социалис Республикын Вер...гтоохонь:

...Р-эй Верховно Соведэй Президиумые иимэ ...нгаха:

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр:

...**сандр Уладаевичые** — Вагжановска һунгуу... депутат, Улаан-Үдэ город.

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...рүүлэгшын орлогшонороор:

...**Семеновичые** — Баргажанай адагай һунгуу... депутат, Баргажанай аймаг.

...**я Самуиловнае** — Хонхолын һунгуулиин ..., Мухар-Шэбэрэй аймаг.

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретаряар:

...**д Павловичые** — Серовско һунгуулиин ок... Улаан-Үдэ город.

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдээр:

...**Андрияновнае** — Твороговско һунгуулиин ..., Кабанскын аймаг.

...**димир Георгиевичые** — Горьковско һунгуу... депутат, Улаан-Үдэ город.

...**Дынзыновнае** — Ново-Селенгинскэ һунгуу... депутат, Хяагтын аймаг.

...**Нилсановичые** — Баруун бэеын һунгуулиин ..., Улаан-Үдэ город.

...**Намцалма Цыденовнае** — Онохойн һунгуу... депутат, Загарайн промышленна район.

...**Романовичые** — Хяагтын һунгуулиин округ... ...тын аймаг.

...**димир Георгиевичые** — Түмэр замай һунгуу... депутат, Улаан-Үдэ город.

...**ей Урупхеевичые** — Индустриальна һунгуу... депутат, Улаан-Үдэ город.

...**ений Петровичые** — Аршаанай һунгуулиин ..., Улаан-Үдэ город.

...**жап Дабаевичые** — Шахтинска һунгуулиин ..., Гусиноозерск город.

...**н Давыдовичые** — Хүрбын һунгуулиин ок... Улаан-Үдын аймаг.

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

...род, Соведүүдэй байшан.
...релиин 1.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Правительствые—Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

Буряадай АССР-эй Правительствые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые иимэ составтайгаар байгуулха гэжэ Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Барьядаев Константин Лаврентьевич.**

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо ба Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абалгын болон бэлэдхэлгын министр — **Дубровский Василий Иванович.**

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, КПСС-эй Буряадай областной комитедэй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй Түрүүлэгшэ — **Продайвода Константин Матвеевич.**

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Сахьянов Владимир Афанасьевич.**

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Черныш Владимир Ильич.**

Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр — **Петушинов Михаил Олзоевич.**

Буряадай АССР-эй Коммунальна ажахын министр — **Гурьянов Константин Васильевич.**

Буряадай АССР-эй Культурын министр — **Жалсараев Дамба Зодбич.**

Буряадай АССР-эй Ниитын гурим сахилгын министр—**Эрдыниев Даши Доржиевич.**

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министр—**Дугаров Соном Гомбоевич.**

Буряадай АССР-эй Социальна тэдхэмжын министр—**Марков Афанасий Данилович.**

Буряадай АССР-эй Нютагай промышленностиин министр — **Власов Семен Иннокентьевич.**

Буряадай АССР-эй Худалдаа наймаанай министр — **Хабалов Михаил Михайлович.**

Буряадай АССР-эй Финансын министр — **Ендонов Чимит Вампилович.**

Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ — **Егорова Лидия Яковлевна.**

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ — **Степанов Геннадий Иванович.**

Барилга болон архитектурын хэрэгүүдые эрхилхэ управлениин начальник—**Шотин Степан Михайлович.**

Автомобильна харгы замуудые барилга, заһабарилгын управлениин начальник—**Поспелов Мефодий Васильевич.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ город, Соведүүдэй байшан.
1963 оной апрелиин 1.

Буряадай АССР-эй 6-дахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси. Зураг дээрэ депутадууд (зүүн гарһаа): Хяагта городой больницын терапевтическэ отделение даагша Галина Владимировна Мункоева, республиканска больницын главна врачай уялга дүүргэгшэ Зади Бадмаевна Бадмаева, РСФСР-эй арадай артистка Лариса Петровна Сахьянова гэгшэд заседаниин забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 44-дэхи статьяда нэмэлтэнүүдые оруулха тухай ХУУЛИ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. «КПСС-эй Буряадай областной комитедэй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет байгуулха тухай» КПСС-эй Буряадай областной комитедэй бюрогой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1963 оной февралиин 5-най тогтоолые һайшааха.

2. Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 44-дэхи статьяда иимэ нэмэлтэ оруулха: «Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ» гэһэн үгэнүүдэй һүүлээр «КПСС-эй Буряадай областной комитедэй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ» гэһэн үгэнүүдые оруулха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ город, Соведүүдэй байшан.
1963 оной апрелиин 1.

Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 14-дэхи, 68-дахи статьянуудта хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай ХУУЛИ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

«Буряадай АССР-тэхи хүдөөгэй районуудые томодхохо ба промышленна районуудые байгуулха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1963 оной февралиин 1-нэй Указтай зохилдуулан, Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 14-дэхи, 68-дахи статьянуудта хубилалта болон нэмэлтэнүүдые иигэжэ найруулан оруулха:

«Статья 14. Буряадай АССР Баргажанай, Баунтын, Зэдын, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Хориин аймагуудһаа; Загарайн, Прибайкалиин промышленна районуудһаа; Буряадай АССР-эй гүрэнэй засагай дээдэ зургаануудта сэхэ мэдэлтэй Улаан-Үдэ, Гусиноозерск, Закаменск городуудһаа бүридэнэ.

«Статья 68. Улаан-Үдэ, Гусиноозерск болон Закаменскын ажалшадай депутадуудай городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй таһагууд ажал ябуулгынгаа талаар ажалшадай депутадуудай городской Соведтэ, тэрээнэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, мүн Буряадай АССР-эй тус тус министерствэнүүдтэ сэхэ мэдэлтэй байха».

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ город, Соведүүдэй байшан.
1963 оной апрелиин 1.

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессые угтуулан

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕССТЭ БЭЛЭДХЭЛДЭ, ТЭРЭНИИЕ ҮНГЭРГЭЛГЭДЭ ТУҺАЛХА СОВЕТСКЭ КОМИТЕТ БАЙГУУЛАГДАА

Эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс энэ оной июниин 24—29-дэ Москвада болохонь. Энэ конгрессые Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци зарлаһан байна.

Конгресс иимэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ:

— эб найрамдалай, национальна бэеэ даанхай байдалай, эхэнэрнүүдэй эрхын болон хүүгэдэй зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин дүүргэхэ үүргэ;

— общество болон бүлэ дотор эхэнэрнүүдэй эрхын түлөө тэмсэл;

— эб найрамдалай, буу зэбсэг хуряахын, арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэл;

— национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэл;

— хүүгэд болон залуушуулай бэеын элүүрэй, тэдэниие хүмүүжүүлгын, эрдэмдэ һургалгын түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэл. Совет эхэнэрнүүд хадаа ороной ниитын организацинуудай, область, хизаар болон союзна республикануудтахи эдэбхитэй эхэнэрнүүдэй хабаадалгатайгаар эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэлгэдэ, тэрэниие үнгэргэлгэдэ туһалха комитедые байгуулаа. Комитедэй составта СССР-эй Верховно Соведэй, республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадууд, эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, колхознигууд, Социалис Ажалай Геройнууд, наука, культура болон искусствын түлөөлэгшэд, ниитын ажал ябуулагшад комитедэй составта ороо.

Комитедэй түрүүлэгшээр Н. В. Попова һунгагдаа.

(ТАСС).

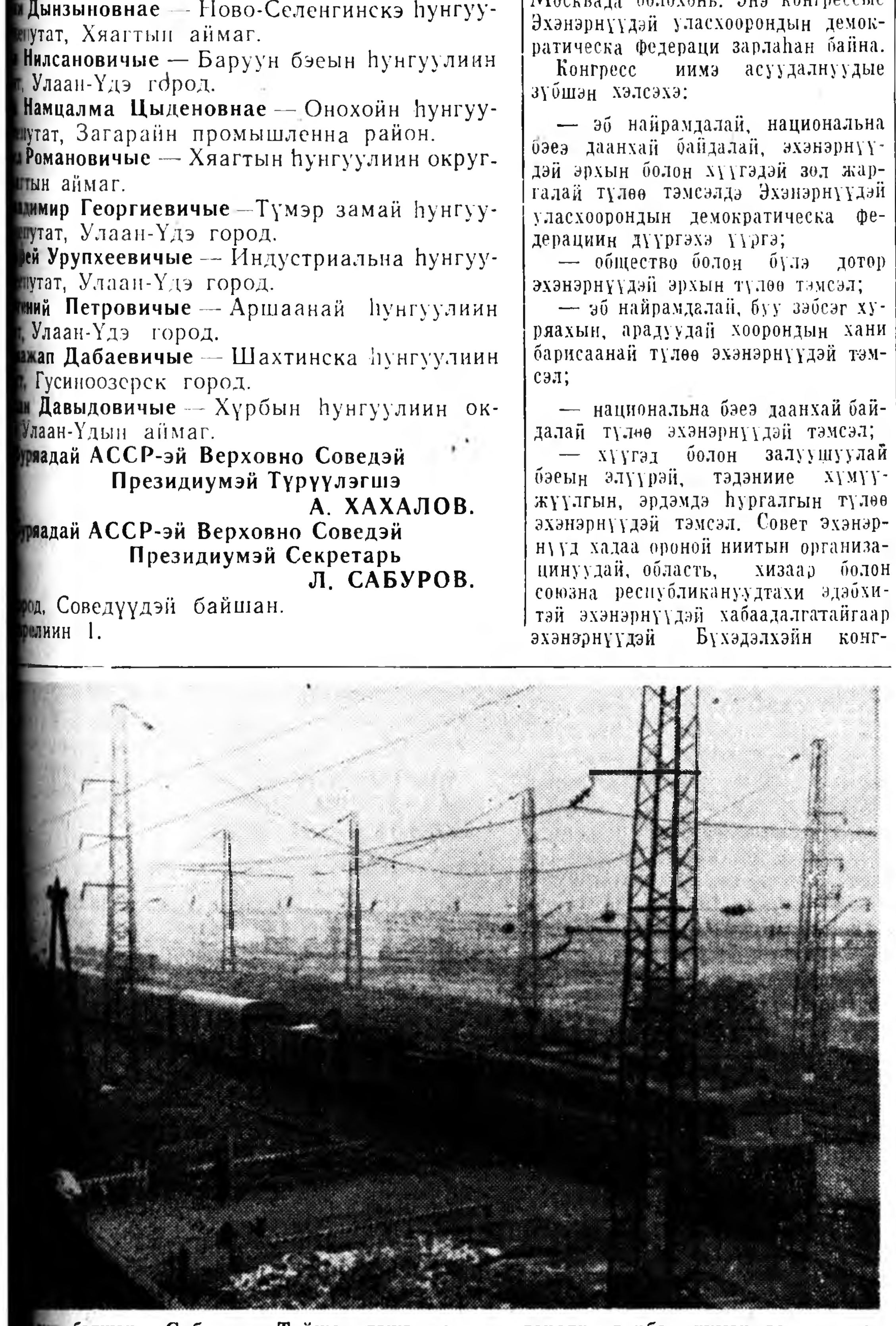

...томо бэлшэр — Сибириин Тайшет гэжэ залуу городто гурбан түмэр зам ниилэ... Байгал хоёрой хоорондохи Сибириин гол зам, Тайшет Лене хоёрой хоо... Тайшет Абакан хоёрой хоорондо баригдажа байһан зам болоно. Зураг дээрэ: Тайшет ... Е. П. Попов электропоезднуудай ябалгын хойноһоо ажаглан хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

РСФСР-эй урда зүгэй ба центрэй соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн болобо

РОСТОВ-на-ДОНУ, апрелиин 2. (ТАСС). Хойто-Кавказай, Доодо-Волгын ба Центральна хара хүрьһэтэй экономическа районуудай промышленна партийна организацинуудай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ. Партийна хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнар, эрдэмтэд, литература ба искусствын ажал ябуулагшад, хэблэлэй, радиогой ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсана.

Партийна организацинуудай ябуулха соёл сурталай хүдэлмэри тухай ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. П. Павлов элидхэл хэбэ.

Энэ зүблөөн хоёр үдэр соо үргэлжэлхэ.

Яхадай уран зохёолшодой табадахи съездэ

Арад зоной ажабайдал—зоригжуулагша хүсэн

Яхадай АССР-эй уран зохёолшодой табадахи съезд апрелиин 3-да нээгдэхэнь. Холын хойто зүгэй совет литераторнуудай зохёохы ажалай дүнгүүд ба тэдээнэй зорилго тухай энээн дээрэ хэлсэгдэхэ юм. Яхадай уран зохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшэ С. Данилов ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ мэдээсэбэ:

— Дүрбэдэхи съездһээ хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэл соо манай зохёолшодой организацида шэнэ хүсэн нэмээ. Мүнөө уран зохёолшодой союзай гэшүүд 38 болонхой, 100 шахуу залуу зохёолшод бии болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ Яхадай зохёолшод темэеэ улам үргэдхэжэ, удхыень гүн гүнзэгы болгон, зохёохо шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлжэ байнхай.

Манай литературада прозо гол шухала жанр болонхой. Уран зохёолшо Н. Якутский-Золотаревой «Хуби заяан» гэжэ трилогиин хоёр том хэблэгдээ. Энэ хадаа революциин урда тээхи үе сагһаа эхилээд манай элэ үдэрнүүдтэ хүрэтэр яхад арадай ажабайдал тухай үргэнөөр харуулһан зохёол юм. Ю. Шамшурин «Жаргал шиниин гарта» гэһэн роман геологууд тухай бэшээ. Н. Заболоцкиин, Н. Апросимовой, М. Догордуровай повестьнуудые уншагшад һонирхон угтаа. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумһээ хойшонхи үе саг соо Яхадай хүдөө ажахыда болоһон ехэ хубилалтануудые эдээн соогоо харуулһан байна.

***

Залуу поэдүүд ехэ амжалта туйлаа. Манай хуушанай зохёолшод В. Новиков-Урастыров, С. Васильев, С. Кулачков-Элляй поэзиин томо зохёолнуудые бэшэбэ. Мүн драматургнууд ехэ юумэ хээ. Гэбэшье, яхадай драматурги бүхы дээрээ арад зонойнгоо үмэнэ ехэ уритэй байһан зандаа. Яхадай литературада эгээл гээгдэнги һалбари болохо литературна шүүмжэлэлые хүгжөөхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Манай парти хадаа совет искусствын гүн гүнзэгы удхатай, сэбэр һайхан амисхаалтай байхын түлөө, элдэб буруу үзэл бодол баримталха ябадалтай тэмсэхэ тухай ехэ анхаралаа табижа байна гэжэ С. Данилов хэлэбэ. Мүнөө үе сагай зохёон байгуулхы, түгэлдэр удхатай ажабайдалые уран хурсаар, зүбөөр зохёохыемнай уряалжа байнал. Арад зоной ажабайдал хадаа манай үдэр бүриин зоригжуулагша хүсэн болог лэ. Арад зонойнгоо һонирхолтой ажабайдалые үнэн зүбөөр, һониноор харуулха, тэрэнэй урагшаа дабшаха замыень үндэшэлан хараха, энээндэнь туһалха гээшэ Яхадай уран зохёолшодой нангин үүлга мүн.

Якутск, апрелиин 2.

(ТАСС).

В. И. Ленин тухай фильмүүд эхэ нютсгтань харуулагдана

УЛЬЯНОВСК. апрелиин 2. **(ТАСС-ай корр.).** Ульяновскын, Мелекессэй, Инзиин, Карсунай болон областиин бусад городууд, хүдөө нютагуудай 70-аад Культурын байшангуудта, клубуудта, предприятинуудта агууехэ багшын түрэһөөр 93 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уншалганууд боложо байна.

Ульяновскда, областиин элдэб хүдөө нютагуудаар В. И. Ленинэй ажал ябуулгада зорюулһан кинофильмүүд харуулагдана.

БАҺАН СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДАА БЭЕЛҮҮЛ ТЭМСЭЛЭЙ ШИИДХЭХЫ ШАТА

А. МОДОГОЕВ, КПСС-эй обкомой секретарь

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уряада харюу болгон Буряадай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа бүри ехээр абадаг болохо ехэ социалис уялгануудые бэедээ даажа абаһан байна. Энэ жэлдэ тарилгын талмай 727 мянгаһаа 800,3 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдэхэ, тэрэ тоодо орооһото ургамалнууд 464-һөө 580 мянган га, тэрэнэй шэниисэнь 264,7 мянган гектарһаа 370,5 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдэхэ юм. Колхоз болон совхозууд 44,5 мянган тонно хүрэтэр мяха абахаар хараалба (нёдондо 38,4 мянган тонно абтаһан). Колхоз, совхозуудта һү абалга 94,8-һаа 121,5 мянган тонно хүрэтэр, үндэгэ—12,1-һаа 20,6 миллион хүрэтэр, нооһо—3664-һөө 4 мянган тонно хүрэтэр ехэдхэгдэхэ байна. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдалга дээшэлхэ юм. Хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд байгша ондо гүрэндөө түсэбһөө гадуур адагынь 20 мянган тонно таряа худалдажа, нёдондонойхиһоо 25—30 процент ехэ һү, 15—18 процент ехэ мяха, 14—15 процент олон үндэгэ, 8—10 процент ехэ нооһо худалдаха гэһэн уялга абанхай.

Социалис мүрысөөндэ илалта туйлахын, абаһан социалис уялгаяа колхоз, совхоз бүхэнэй амжалтатайгаар дүүргэхын тула үсэд шангаар ажаллаха, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрние эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ эгээн шухала, абаһан социалис уялгануудые бэелүүлхэ тэмсэлэй **шиидхэхы** шата ерээ гэжэ заахашье ехэдүүлэнгүй хэлэхээр байна. Энэ шатада эгээн шухалань юун бэ гэхэдэ, газар тариалангай талаар—хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэжэ, тэрэниие эмхитэйгээр, агротехническэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ; мал ажалай талаар — үбэлжэлгые эмхитэйгээр дүүргэжэ, абтаһан бүхы түл түрсэеэ һайнаар томо болгохо, эхэ малаа саг соонь ороондо оруулха хэрэг болоно. Эдэ хүдэлмэринүүдые эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ асуудалда бүхы партиина организацинуудай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй анхарал, эршэ хүсэн хандуулагдаха зэргэтэй.

ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ ХАРЮУЛХА ХАБАР

Буряад ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ хабар олохон талаараа ехэхэн удха шанартай байна. Мүнөө хабарай онсо өөрэ илгаань юун бэ гэхэдэ, тарилгын газарай хубаарилгые ехээр хубилгаһанай эсэстэ тарилгын хүдэлмэри айхабтар·ехэ байхань гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай орооһото ургамалнуудай тарилга нилээд үргэдхэгдөө. Нёдондо, 1962 ондо, урда жэлэйхиһээ орооһото ургамалнууд 74 мянган гектараар ехэ таригдаа һэн.

Манай республикын эрхэ байдалда шэниисэ эгээн үнэтэ, эгээн ехэ ургасатай ургамал болоно. Тиимэһээ тэрэнэй тарилгын жэлһээ жэл бүри ехэ боложо байһаниинь ойлгосотой. Байгша ондоошье орооһо таряанай тарилгын ургалта имагтал шэниисэ тарилгын үргэдхэгдэһэн дээрэһээ ехэ болохо байна. Колхоз, совхозууд энэ жэлдэ 100 мянган гектар шэниисэ ехэ тариһанай ашаар гүрэндөө адагынь 1,5—2 миллион пүүд таряа ехэ худалдаха, малдаа эдюулхэ таряа талханай зүйл нэмэжэ абаад, һү, мяха, нооһо болон мал ажалай бусад продуктнуудые ехээр абаха арга олохонь элитэ.

Бага ургаса үгэдэг ургамалнуудай тарилгые хороожо, бүхы тарилгада орооһото ургамалнуудай, нэн түрүүн шэниисын тарилгые эрид ехэдхэхэлэ ямар аша үрэтэйб гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэһээ хаража болохо. 1958 ондо энэ колхоз 3100 га орооһо таряа, тэрэ тоодо 2 мянган га шэниисэ тариһан юм. 1961 ондо орооһото ургамалнуудай тарилга энэ колхоздо 3400 гектар, тэрэ тоодо шэниисэ 2700 гектарта хүргэгдөө. Нёдондо, 1962 ондо энэ колхоз 3800 гектар орооһо таряа, тэрэ тоодо 3100 га шэниисэ тариһан байна. Эсэсэй эсэстэ колхоз хэды шэнээн таряа абааб гэхэдэ, 1958 ондо—17,5 мянган центнер, 1961 ондо—27,3 мянган, 1962 ондо 33,9 мянган центнер абаа. Тиигэжэ гүрэндөө 1958 ондо оройдоо 404 центнер таряа худалдаһан байбал, 1961 ондо 7 мянган центнер, 1962 ондо 10,6 мянган центнер таряа тушаагаа. Мүн энэ колхоз жэлһээ жэл бүри адуу малдаа таряа талханай зүйл гаргашалха аргатай болоһон хадаа мал ажалай продуктнуудые эдэ жэлнүүдтэ нилээд ехээр абадаг болонхой. 1958 ондо 2200 центнер мяха абаһан байбал, 1962 ондо тэрэнээ 3800 центнертэ хүргөө, һү—6,5-һаа 9,5 мянган центнертэ, нооһо—123-һаа 286 центнер, үндэгэ—38-һаа 166 мянгада хүргэжэ шадаа. Колхозой мүнгэн олзонь 290-һээ 655 мянган түхэриг хүрэтэрөө ургаа.

Иимэ жэшээнүүдые харуулха болоо һаа олон. Эдэ бүгэдэ юу элиршэлнэб гэхэдэ, орооһо таряа, нэн түрүүн шэниисэ ехээр абадаг болоходоо колхоз, совхозуудай экономико бэхижэнэ, үйлэдбэриин бүхы һалбаринууд хүгжэнэ.

Орооһото ургамалнуудые, илангаяа шэниисэ тарилгые ехэдхэхынгээ хажуугаар колхоз, совхозууд горох, бобы, саахарай свёкло болон бусад үнэтэ ургамалнуудые ехээр тариха гэжэ түсэблэнэ.

Иигэжэ баялигайнгаа энэ үндэһэн болохо газараа зүбөөр ашаглаха, гаргаша багатайгаар эдеэ хоолдо, тэжээлдэ хэрэглэгдэдэг ургамалнуудые абажа шадаха байнабди.

Орооһото болон бусад ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхын тула хахалагдадаг газараа ехэ болгохо болонобди. Тиимэһээ шэнэ, залууг газар элдүүрилхэ гээшэ хойшолуулашагүй зорилго мүн. Колхоз, совхозуудай абаһан түсэб, уялгануудай ёһоор энэ хабартаа адагынь 50 мянган гектар шэнэ газар хахалагдажа, ехэнхинь таригдаха ёһотой. Энэ хадаа республика дотор хабарай тарилгын хүдэлмэрине бүри шахардуу болгоно.

Партиин Центральна Комитет, Союзай правительство урда жэлнүүдтэл адли байгша ондо манай республикада хүсэтэ шэнэ техникэ үгэлгөөр ехэ туһаламжа хүргэжэ байна. Колхоз, совхозууд нилээд олон трактор абажа байнхай. Тиигэбэшье хабарай тарилгын үедэ трактор бүхэндэ урда жэлэйхидэ орбол нилээд ехэ хүдэлмэри хүртэнэ. Тиимэһээ энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар хэжэ гарахын тула бүхы тракторнуудые хоёр халаанда, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ гараха шухала. Ушар иимэһээ байгша ондо тракторнуудые саг соонь, һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ, механизаторнуудые хүсэд хүрэхөөр һургаха гээшэ ехэхэн удха шанартай байна.

Республика дотор трактор болон хүдөө ажахын машинануудай заһабарилга нёдондонойхиһоо нилээд эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар хэгдэжэ байнхай. Трактор, машинануудаа заһабарилжа хүсэд дүүргэһэн колхоз, совхозууд бии. Тиигэбэшье олохон ажахынуудта заһабарилгын хүдэлмэри ехээр унжагайрна. Илангаяа Хориин, Кабанскын, Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Мартын 20-ной байдалаар Кабанскын управлениин колхозуудта 235 тракторайнь оройдоо 196-ниинь заһабарилагдаа гэхэ гү, али үнгэрһэн 10 хоногто заһабарилгаһаа минил 3 трактор гараһан байна. Иимэрхүү байдал мүн Түнхэнэй управлениин колхозуудта үзэгдэнэ. Саашадаа иимэ аали нобшо ажалые тэсэхын аргагүй.

Байгша ондо хүдөөгэй ажалшадые механизаторай мэргэжэлтэй болгохо һуралсал түрүүшынхеэ үргэнөөр эмхидхэгдэһэн байна. Механизаторай бүгэдэ нийтын һуралсал һайн үрэ дүн харуулба. Бүгэдэ нийтын һуралсалай 260 һургуулиие 3 мянга гаран хүнүүд дүүргэжэ гараа. Тиигэбэшье энэ хүдэлмэри хаа хаанагүй һайнаар эмхидхэгдээ гэхын аргагүй. Хориин, Улаан-Үдын, Баргажанай управлениинүүдэй зарим колхоз, совхозууд һайса һургагдаһан тракторист болон бусад механизаторнуудаар хүсэд хангагдаагүй байһаар.

Тиимэһээ партиина организацинууд, бүхы олониитэ трактор, машинануудай заһабарилгын, тэрэнэй шанарай хойноһоо хиналта табиха, механизаторнуудые һурган бэлдэхэ хэрэгтэ анхарха ёһотой.

Баян ургаса абахын тула һайн үрэһэн хэрэгтэй. Байгша ондо республикын колхоз, совхозууд өөһэдынгөө һайн үрэһэтэй, тарилгаяа хүсэд нормо баримталан хэхэ аргатай гээшэ. Урда жэлнүүдтэ Хориин, Сэлэнгын, Зэдын управлениинүүдэй олохон ажахынууд үрэһэ тариха нормые дарадаг, тиигэжэ ургаса бага абадаг, полиие буртаг үбһөөр даруулдаг һэн. Энэ дутагдалые байгша ондо дабтажа болохогүй. Зүгөөр Зэдын управлениин зарим колхоз, совхозууд мүнөө хүрэтэр муу шанартай үрэһэеэ һайн сортын үрэһөөр андалдажа дүүргээгүй, үрэһэеэ хаа хаанагүй тарилгын шанарта хүргэжэ шадаагүй байһаар.

Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы ажахынуудта үрэһэнэй таряае бэлдэжэ хүсэд дүүргэхэ гээшэ эгээн шухала зорилго болоно.

Газарай хүрьһэндэ шииг нойто бариха гээшэ энэ жэлдэ мүн лэ ехэ удха шанартай. Нэн түрүүн паар, намарай паар борнойлхо, һайрам тогтоохо тушаа хэлэгдэнэ. Теэд энэ асуудалые миил ёһын тэдыдэ хэжэ болохогүй. Зүгөөр ажахы бүхэндэ байгша ондо сабшалан, тариалан хабартаа уһалха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой.

Мүн тариалан, сабшалан утэгжүүлхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Малаар олон манай республикын колхоз, совхозуудта шэбхэ ехэ бии гээшэ. Теэд энэ баялигаа зэзэн ёһоор хэрэглэжэ шаданагүйбди. Утэгжүүлгэгүйгөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие дээдэ хэмжээндэ үргэжэ шадахагүйбди гэжэ Н. С. Хрущев партиина комитедүүдэй секретарьнарай, үйлэдбэриин управлениинүүдэй начальнигуудай Бүхэроссиин зүблөөн дээрэ тэмдэглэһэн байна.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада республикын колхоз, совхозуудай поли дээрэ, илангаяа кукурузын полидо шэбхэ гаргаха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэрэнь яһала һайн аша үрэтэй байгаа. Олохон ажахынуудта хэдэн жэлдэ хэбтэһэн шэбхэ полидо гаргагдажа, хүрьһэнэй үрэжүүлгэ нилээд дээшэлүүлэгдэһэн юм. Гэбэшье олохон колхоз, совхозуудта мүнөө хүрэтэр утэгжүүлгэ тоогдодоггүй байһаар. Нилээд ехэ наг шэбхэ ашаглагдангүй минии хэбтэһээр. Хориин үйлэдбэриин управлениин ажахынууд полидо шэбхэ гаргаха түсэбөө оройдоо 12 процент, тэрэ тоодо кукурузын полидо шэбхэ гаргаха түсэбөө 15 процент дүүргэһэн байна. Иимэ байдалые саашадаа тэсэжэ болохогүй.

Мүнөө нэгэшье үдэр минии алдангүй ажахы бүхэндэ онһожоруулагдаһан бригаданууд эмхидхэгдэжэ, полидо шэбхэ зөөгдэхэ ушартай. Хэрэгтэй болбол колхоз хоорондын хүсэд онһожоруулагдаһан тиимэ бригадануудые эмхидхэжэ болохо.

Хабарай тарилгын эхилтэр полевой стануудые хүсэд бэлэн болгохо шухала. Механизаторнуудай хээрэ байха байра урдань колхоз бүхэндэ түхеэрэгдэһэн юм. Теэд тэдэнээ хожомоо хэрэглэхэеэ болишоо. Механизаторнууд хабарай тарилгын халуун хүдэлмэриин үедэ гэртээ харижа хонодог, нилээд үнэтэ сагаа минии алдадаг болоо. Энэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ ехэхэн һаад ушаруулдаг болоһон байна. Тиимэһээ энэ жэлдэ полевой стануудые һайнаар түхеэрхэ, тэндэ хамтын эдеэ хоол бэлдэдэг болохо, механизаторнуудай бэеэ угаажа, амарха арга олгохо шухала. Хээрын байранууд нийтэ политическэ хүдэлмэриин ёһотой гуламта болохо ушартай.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын хүдэлмэриин түсэб табигдажа, хээрын хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа байнхай. Энэ мүн лэ шухала хүдэлмэри гээшэ.

«Эрдэм» совхоз болон республикын бусад түрүү ажахынууд тарян ажалай онһожоруулагдаһан бригадануудые эмхидхэжэ, орооһото ургамалнуудые ургуулха бүхы хүдэлмэриие хэдэг, тусхай техникэ, газараа даажа абадаг болонхой. Мүн пропашной ургамалнуудые ургуулха тусхай звенонууд эмхидхэгдэнэ. Эдэ бригада болон звенонуудта ажалайнь түлөөһэн абаһан продукциинь зэргээр түлэгдэдэг юм. Ажалые иимэ гуримаар эмхидхэжэ, түлөөһыень абаһан продукциин зэргээр тогтооходо механизаторнуудай харюусалга дээшэлжэ, тэдэнэр баян ургаса абахын түлөө оролдодог болоно.

Баян ургаса абахын тула газараа һайнаар элдүүрилхэ, тарилгаяа саг соонь хэхэ, ургасаяа буртаг үбһэндэ даруулангүй сэбэр байлгаха, ургасаяа гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэй байһаниинь элитэ.

НИИТЫН МАЛ АЖАЛ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ОНОЛ АРГА

—Малай үбэлжэлгые түгэсхэлгэдэ, залуу мал бүрин бүтэнөөр түлжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулхатаяа хамта эхэ мал үрэжүүлхэ, ороондо оруулха гээшэ угаа шухала удха шанартай.

Хэдэ хэдэн жэлэй туршада эхэ малай һубайралга республикын колхоз, совхозуудта мал ажал хүгжөөлгын талаар горитойхон дутуу болоно гээшэ. Жэл бүхэндэ нилээд олон үнеэд, гахай, хонид болон гүүд һубайржа, түл үгэнэгүй. Иигэжэ колхоз, совхозууд угаа ехэ хэмжээнэй мяха, һү, мал ажалай бусад продуктнуудые дутуу абажа, ехэ гарзада ороно гээшэ.

Энээн тухай зарим мэдээнүүдые дурдая. 1959 оной январиин 1-дэ республикын колхоз, совхозуудта 72 мянган үнеэн бии байгаа һаа, 1963 оной январиин 1-дэ 88,3 мянган толгой үнеэтэй болообди. Тиигэжэ долоон жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо республикын колхоз, совхозуудай үнеэдэй тоо оройдоол 16 мянга гаран толгойгоор олон болоо. Тиихэдэ жэл бүхэндэ 25—30 мянган толгой хүрэтэр эмэ хашарагууд үрэжүүлэгдээгүй үлэдэг байгаа бшуу. Тэдэнэй хахадынь ямар нэгэн шалтагаанаар үрэжүүлхын аргагүй байгаа гэхэ болоошье һаа, дүрбэн жэлэй турша соо ядахын сагта таби жара мянган толгой эмэ тугал бурууннууд үнеэд боложо, нэгэ-нэгэ тугалшье һаань түрэжэ шадаха байгаа бшуу. Тиигэһэн байгаа гээшэ һаань, энэ жэлэй эхеэр үнеэдэймнай тоо 120—130 мянган толгой болохо байгаа.

Харин мал һүрэгөө олон болгожол байха хэрэгтэ олон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй хандалга мүнөө жэлдэ эли бодо хубилаа. Үнеэдые, үрэжүүлжэ болохоор хашарагуудые ороондо оруулга үнгэрһэн жэлнүүдэйхидэ орходоо һураггүй эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. Гэбэшье энэ хүдэлмэри хэдэ хэдэн ажахынуудта урда мэтэ өөрөө бүтэхэ ябадалда найдагдажархинхай.' Хэрбээ хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаагүй һаа, эдэ ажахынууд эхэ малай һубайралгаһаа боложо, ерэхэ жэлдэ дахяад хохидолдо орожо болохо.

Иимэ жэшээнүүдые хараад үзэе. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Хүдэрын совхоздо 1962 оной январиин 1-нэй тоосоогоор 573 залуу түрөөгүй үнеэд бии байгаа. Тэдэнэй оройдоол 295-ниинь жэл үнгэрөөд байхада тугаллаһан, хахадынь һубайрһан байха юм.

Зүгөөр энээнһээ ямар тобшолол хэгдээб, ажал хэрэгынь һайжараа гү гэжэ асуухаар? 1963 оной январиин 1-нэй бүридхэлэй мэдээгээр совхоздо 1030 эмэ хашараг бии байгаа. Эдэнэй олонхиинь үрэжүүлжэ болохо байгаа гэбэшье, мартын 25-най мэдээгээр оройдоол 170 толгойнь үрэжүүлэгдэһэн байха юм.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин Торийн совхоздо 1962 ондо 100 үнеэн бүридэ дунда зэргээр оройдоол 76 тугал абтаа. Тиихэдэ 300 шахуу үнеэд һубайраа. Мүнөө жэлдэ 1571 эмэ хашарагайнь оройдоол 49-ниинь нэгэдэхи кварталай мэдээнэй ёһоор үрэжүүлэгдэһэн байна. Үрэжүүлхээр эмэ хашарагууд юундэ ороондо оруулагданагүйб гэһэн асуудалда совхозой директор нүхэр Таюрский, главна зоотехник нүхэр Бальчугов, отделениинүүдые эрхилэгшэдшье мүртэй харюу үгэжэ шаданагүй. Иимэ баримтанууд бусад үйлэдбэриин управлениинүүдэй колхоз, совхозуудта үзэгдэнэ.

Томо хашарагуудые үрэжүүлхэ хүдэлмэриие яахадаа яаруулха шухалаб? Нэгэдэхеэр, мүнөө үрэжүүлэгдэһэн хашарагууд ерэхэ жэлэй эхеэр түрэжэ, һаалгаха байна. Тиимэ болоходоо, колхоз, совхозууд шэнэ жэлэй эхинһээ һү ехээр һаажа, гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаха байна. Хоёрдохёор, эгээн лэ һайн томо залуу үнеэд үбэл түрэдэг, үбэлэй тугал зунай үе соо түргэнөөр томо боложо, жэлэй эсэс хүрэтэр 270—300 килограмм татажа, гүрэндэ һаалгүйгөөр худалдахаар болодог.

Хаа хаанагүй, бүхы колхоз, совхозуудта малаа үсхэжэ олон болгохо хэрэг өөрөө бүтэхэ ябадалда найдагдашанхай гэхэ аргагүй. Энэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэн жэшээнүүдые дурдажа болохо байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Дэрээнэй совхозой главна зоотехник нүхэр Гомбоев бүхы хашарагуудаа бүридхэжэ, гүүртэ болгоод, хэрэгтэй болохо соонь бухануудые илгажа габяа, ороондо оролгын, үрэжүүлгын хойноһоо нарин бүридхэл хэдэг байна. Совхозой бүхы малшад малаа олон болгохо хэрэгтэ анхаралаа һуларуулдаггүй. Ондоошье иимэ жэшээнүүдые дурдажа болохо байна.

Республикын колхоз, совхозуудта январиин 1-нэй бүридхэлэй мэдээгээр 52 мянга гаран эмэ хашараг бии. Республикын Министрнүүдэй Советэй Госпланай бодомжын ёһоор тэдэнэй 32,5 мянган толгойнь үрэжүүлэгдэжэ болохо, үрэжүүлэгдэхэ ёһотойшье байна. Хэрбээ апрель—май һаранuудта энэ хүдэлмэриин хэгдээд байгаа һаа республикын колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда урда урданайхида орходоо һураггүй олон тугал абажа, һү һаалгые, үхэрэй мяха абалгые эрид ехээр дээшэлүүлжэ шадаха болоно.

Тэрэшэлэн гахай үсхэбэрилхэ хэрэгые зүндэнь орхихоёо болижо, зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Гахайнуудые искусственнаар үрэжүүлхэ шухала аппаратурые гахай үсхэбэрилдэг олонхи ажахынууд мүнөө жэлдэ анха түрүүнээ абаа. Энэ хадаа азарга гахайнуудые үсөөн болгоод, поршоонхонуудые олоор абаха, мүнгэ зөөри горитойгоор алмаха арга олгоо.

Олон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гахай үсхэбэрилгые һайнаар эмхидхэдэг болобошье, зарим ажахынууд гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриин ашагтай байһые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй, тэдэниие хирэ хирэ болоод ороондо оруулан, түрүүлжэ байха хүдэлмэри эмхидхэнэгүй, үрэжүүлэгдэхээр гахайнуудые хүсэдөөр ороондо оруулнагүй.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Тарбагатайн кустын колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, агрономууд болон зоотехнигүүдэй зүблөөн Тарбагатайда һаяхан болоо. Малайнгаа тоо олон болгохо, мяха элбэгээр абаха тухай хөөрэлдөөн эндэ болоһон байна. Тиихэдэ «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Степановай эхэ гахайнуудаа августда үрэжүүлхэ гэжэ байһаниинь элирээ. Тиимэ болохолоороо, нүхэр Степанов ажахынгаа бүхы арга боломжонуудые ашаглаха тухай партиин заабаринуудые һулаар дүүргэнэ бшуу. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ, бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэһөө зохихо тобшолол хээгүйш гэжэ нүхэр Степановта зүблөөндэ хабаадагшад зааха ёһоороол зааһан байна.

Имагтал мүнөө март—апрельдэ гахайнуудаа үрэжүүлжэ байһан ажахынууд тон зүб юумэ хэнэ гээшэ. Тиигэжэ тэдэнэр июль—августда поршоонхонуудые олоор абаха. Эдэ поршоонхонууд 4-5 һаратай, яһала шахажа таргалуулхаар томонууд болонхойнууд үбэлые угтаха байна. Эдэниие шахаад, ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталай эсэстэ, хоёрдохи кварталай эхеэр яһала томо тарган болгоод худалдагдажа болохол. Иимэ юумэ хэжэ байһан ажахынууд 1964 оной түрүүшын хахадта, эбэртэ бодо мал, хони гушаахада таарууггүй үедэ гахайн мяха тушаажа, мяха худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаха байна. Иимэ бодолтойгоор гахай үсхэбэрилхэ хэрэгтэй. Энээниие нүхэр Степанов, колхоз, совхозуудай бусад зарим хүтэлбэрилэгшэд ойлгоногүй.

Олон колхоз, совхозууд, илангаяа Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Түнхэнэй, Хориин үйлэдбэриин управлениинүүдэй колхоз, совхозууд гахай үсхэбэрилхэ эрга боломжонуудаа хүсэдөөр ашаглаяагүй.

Үсөөн поршоонхо абадаг ажахынуудта гахай харууһалхын тулада ехэ гаргаша хэгдэдэг, тиигэжэ гахай үсхэбэрилгэһөө ашаг олзо абадаггүй, харин гарзада ородог.

Илангаяа урдын Тарбагатайн районой олон ажахынууд байрын дутамаг дээрэһээ гахай олоор үсхэбэрилэгдэнэгүй гэжэ шалтаг баридаг байгаа. Шалгалта хэжэ үзэхэдэ, байрануудынь таарамжатайгаар хэрэглэгдэдэггүй байшоо. 60—80 ехэ гахайн поршоонхонуудтаяа байхаар байрада, оройдоол 30—40 гахай байлгадаг ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Тиихэдэ шахамалнуудай байдаг байрада 3-4 дахин олон гахай байлгажа болохо байгаа.

Гахай үсхэбэрилхэ талаар үнэндөө түрүүшын лэ алхамууд хэгдэбэ гээшэ. Энэ хэрэгые бүри мүнөөнһөө эхилэн урагшань дабшуулха хэрэгтэй. Үсхэбэридэ үлөөгдэхэ, нэгэ түрүүлээд худалдагдаха эхэ гахайнуудые зундаа түрүүлхээр үрэжүүлхэ хэрэгтэй. Тиин гараһан поршоонхонуудынь ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта худалдагдаха болоно. Колхоз, совхозуудта эхэ гахайнууд яһала олон. Нёдондонойхидо орходоо 7-8 мянган толгойгоор нэмэһэн байна. Байрашье бии. Харин тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала. Орооһо таряа элбэгээр абахадамнай энэ асуудал нилээд ехээр шиидхэгдэхэ. Зүгөөр гансахан лэ орооһоор гахай шахаха гээшэ ашаг олзо багатай байха болоно. Үбһэнэй гурил, илангаяа люцернын гурил, горохой татаһан һолоомо, кукурузын силос, доннигой силос, турнепс гэхэ мэтын хямда сэнтэй тэжээл гахайда эдюулэлсэхэдэ таарамжатай гэжэ олон ажахын дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Тарилгынгаа талмайн хубаарилгые эсэслэн тодорхойлходоо, дурсагдаһан ургамалнуудые хэды шэнээнээр тариха шухала байһые хараалха хэрэгтэй. Манай ажахы бүхэндэ шахуу оройдоошье хэрэггүй гэжэ тоологдодог хужартай газар бии. Иимэ газар дээрэ, жэшээлхэдэ, Кабанскын совхоз донник һайнаар ургуулжа абадаг. Иимэ ургамалые бүхы нютагуудта тарижа болохо байна. Люцернэ тариха, гахайда эдюулхын тулада зэрлиг люцернэ суглуулха хэрэгтэй.

Шубуу үсхэбэрилгэдэ шухала үе боложо байна. Инкубаторнуудта үндэгэнһөө дальбараанууд гаргагдажа байна. Шубуу үсхэбэрилгэ ехээр хүгжөөгдөөд байгаа һаа, бага бэшэ үрэ дүн үгэдэг гэжэ түрүү ажахынуудай дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Шубуудай жэжэхэн фермэнүүд олзогүй. Хэрбээ шубуу үсхэбэрилхэ гээ һаа, ядахын сагта 10—15 мянган шубуутай фермэ эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тиихэлээ, ажахынгаа эрхэ байдалһаа дулдыдуулан, фермые мяханай шубуу үсхэхэ гү, али үндэгэ абаха мэргэжэлтэй болгохо хэрэгтэй. Ажахын бусад һалбаринуудые эрхилдэг шэнгеэр бодолтойгоор шубуу үсхэбэрилдэг байха шухала. Шубуу үсхэбэрилгөөр Кабанскын совхоз һайн дүй дүршэлтэй болонхой. 1962 ондо эндэ 300 мянга гаран нугаһан тэжээгдээ һэн. Мүнөө жэлдэ 500—600 мянган нугаһа үсхэбэрилэн тэжээхын түлөө кабанскынхид тэмсэнэ. Мүнөө 50 мянга гаран нугаһан томо болгогдоно, 300 мянга шахуу үндэгэн инкубаторто табигданхай. Кабанскынхидһаа һургаал яһала абахаар.

МЭРГЭЖЭЛТЭД ҮЙЛЭДБЭРИ ДЭЭРЭ ХҮДЭЛХЭ ЗЭРГЭТЭЙ

Республикын колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын олон мэргэжэлтэд: инженернүүд, агрономууд, зоотехнигүүд, врачнууд болон бусад бии. Совхозуудта 755, колхозуудта 498 дээдэ болон тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд хүдэлнэ.

Энэ тон ехэ хүсэн олон ушарта буруугаар хэрэглэгдэнэ. Колхоз, совхоз бүхэндэ хэдэн зоотехник, ветеринар, агроном бии. Тэдэнэр олонхи ушарта фермэ, бригадануудаар ябажа, «хүтэлбэрилхы заабари» үгөөд лэ хүдэлмэреэ хизаарладаг. Тиихэдэ, фермэнүүдые, бригадануудые эрдэм багатай практигууд толгойлжо байдаг. Теэд зоотехнигүүд гү, али бусад мэргэжэлтэд заабаринуудыемнай

БУРЯАД ҮНЭН

2 дохи нюур.
1963 оной апрелиин 4.

[...]ЗАР ХАХАЛХА, ТАРИЛГА ХЭХЭ САГ ГАЗАА ОРОО. [...]УХАЛА ХҮДЭЛМЭРИДЭ ХҮСЭДӨӨР БЭЛДЭХЭ ГЭЭШЭ [...], СОВХОЗ БҮХЭНЭЙ НАНГИН ЗОРИЛГО.

[...]алуун хаһада бэлэдхэн

[...]ениин ажал[...] [...]кваада боложо [...]ФСР-эй колхоз, [...]лэдбэриин уп[...] начальнигуу[...]дай секретарь[...]шэй дүнгүүдээр Н. С. Хрущевой [...]урмашан зориг[...], колхозуудаар, [...]дануудаар суг[...]о, энэ жэл хү[...] продуктнуудые [...] худалдаха та[...] социалис уялга[...] [...]эрэнь бэелүүл[...] [...]ла хэмжээнүүд

[...] табадахи жэл[...] [...]лхозууд тарил[...] [...] 31,1 мянган [...] тоодо ороо[...] [...] 22,1 мянган [...]исын—14 мян[...] [...]гэхэ гэһэн уял[...] [...]рилгын нэгэ [...]аа 11,8 центнер [...], 260 центнер [...]оон набша аб[...] [...]гданхай. Гү[...] [...] тонно ороо[...] [...] мянган тонно [...] тонно һүн, [...]тнер ноохон, [...]дэгэн худал[...]

[...]даа хэрэг дээ[...] [...] зорилготой[...] [...]рийн управле-ниин парткомой хүдэлмэрилэгшэд партийна организацинуудтай хамта эрид хэмжээнүүдые абажа байна. Парткомой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хүдэлмэри гол түлэб партийна организацинуудта, арад зоной гүн соо үнгэрнэ. Һүүлэй үедэ парткомой гэшүүд холын ажахынуудаар ябажа, нүүдэл заседанинуудые үнгэргэдэг болонхой.

Үйлэдбэриин управлениин парткомой, партийна организацинуудай ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри хабарай тарилгада һайн бэлэдхэл хэжэ, саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, адуу малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, үбэлжэлгэ эмхитэйгээр түгэсхэхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Парткомой хүдэлмэришэд үйлэдбэриин управлениинхидтэй хамта хабарай тарилгын бэлэдхэлдэ байгаа дутуу дундануудые элирүүлжэ, дары усадхахын тула эрид хэмжээнүүдые абана. Тиин парткомой инспектор-партэмхидхэгшэ нүхэр Трофимов «Маяк» колхозой тарилгада ямараар бэлэдхэжэ байһые шалгажа үзөөд, парткомой заседани дээрэ хэлсүүлээд, тэндэ абтаһан шиидхэбэри бэелүүлхээр эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа байна.

Һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада үйлэдбэриин управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй хабаадалгатайгаар совхоз, колхозуудай хабарай тарилгада ямараар бэлэдхэжэ байһаниинь шалгагдажа, управлениин парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Парткомой бюрогой шиидхэбэреэр мартын 20-hoo апрелиин 20 болотор поли дээрэ наг шэбхэ болон бусад үтэгжүүлгэ гаргалгын һара соносхогдоод, ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Хабарай тарилгада «Сибиряк» колхозой гэшүүд һайнаар бэлэдхэжэ байна. Тэндэхи Еловкын отделени трактор, машинаяа үшөө шэнэ жэлэй урда гүйсэд заһабарилжа дүүргэнхэй. Тиихэдэ эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ тарилгада бэлэн болгогдонхой. Поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб дүүрүүтэй байна. Тарилгын хүдэлмэридэ һайн бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэ коммунистнууд В. А. Пашнин, аха дүү Томиловтан тон ехэ оролдолго гаргаа.

Мүн тэндэхи Загтадай отделениин хүдэлмэрилэгшэд тарилгынгаа бүхы хүдэлмэри 10—12 хоногой туршада дүүргэхэ гэһэн социалис уялгануудые абаад, эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо байна. Социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ отделениин коммунистнар ябанад. Коммунистнар-механизаторнууд нүхэд Баранов, Пермяков болон бусад өөһэдөө һайнаар хүдэлхэһөө гадна, суртаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда политическэ, ойлгуулам-жын ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Адуу малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, гүрэндэ мяха, һү болон бусад продуктнуудые худалдаха талаар управлениимнай ажахынууд ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула шухала хэмжээнүүд абтана.

Энэ жэл хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абаһан социалис уялгануудаа заабол дүүргэхын тула ажалшад бүхы хүсэ шадалаа зорюулха.

Ц. Бальбаров,
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо.

ГЕКТАРҺАА—600 ЦЕНТНЕР

[...] продуктнуудые [...], тэрэнэй [...]даруулхын ту[...] [...]жэл һайнтай [...]тариха, тиигээд [...]охи элдүүрилгэ [...] үндэр ургаса [...] шухалын шуха[...] [...]э хүн бүхэндэ [...]ээ ажахы бү[...] [...]алгата хүдэл[...] [...]ээ бэлдэжэ

[...]зашад дааһан [...] намарһаа хой[...] [...]бэгээр гарга[...] [...] саһа тогтоо[...] [...]дэ һайрамаар [...] уһалууриин ка[...] [...]дээр уһалдаг, [...]аар, гүнзэгы[...] [...], саг дээрэнь [...] Энэ оролдол[...] [...]эдэнэр жэл бү[...] [...] үндэр баян ур[...] [...]гээшэ.

[...] Очиржапович [...]агтын үйлэд[...] [...]ениин Ранжу[...] [...]мжэтэ колхозой [...]ашадай нэгэн [...] саада тээ суу[...] [...] Базар Бадма[...] [...]дановай үндэр [...] пенсидэ га[...] [...]оеынь нүхэр [...]дажа абаһан [...] Цыдыптаров суута кукурузашанай хүндэтэ нэрые хухалаагүй, харин багшынгаа абажа байһан ургасаһаа бага бэшэ кукурузын набша намаа хуряаха гэжэ жэл бүри үнэн зүрхэнһөө оролдодог. Тэрэ нёдондошье гектар бүриһөө 700 гаран центнер набша намаа хуряагаа бэлэй.

Нүхэр Цыдыптаров усть-лабинецуудай үүсхэлтэй танилсаад байхадаа, түүхэтэ долоон жэлэй табадахи жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абалгада өөрынгөө хубита оруулхаб гэһэн юм. Тиигээд, элдүүрилжэ байһан 220 гектарай га бүриин 600-һаа доошо бэшэ центнер кукурузын набша намаа ургуулха социалис уялга абаа һэн.

Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула Цыренжап Очиржапович кукурузын талмай дээрэ наг шэбхэ гаргаһаар үнинэй. Галдан Булан, Тохой болон бусад участогуудта үдэр бүри 20—30 тонно шэбхэ зөөнэ. Мүнөө эндэ бүхыдөө 1800 тонно наг шэбхэ гаргагданхай.

Колхозой үшөө нэгэ эрхим кукурузашан Илья Федорович Шангин Ангустай һууринда 200 гектар элдүүриин газартай юм. Энэ талмайһаа дүрбэдэхи жэлээ үндэр баян ургаса хуряана. Кукурузынгаа талмай дээрэ наг шэбхэһээ гадна, мүн ургажа байхадань минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргажа тараадаг, зурууд хоорондохи элдүүрилгые 2—3 дахин хэдэг. Илья Шангин энэ жэлдэ баһа гектар бүриин 600 центнер кукурузын набша намаа ургуулха уялгатай. Тиимэһээ кукурузынгаа талмайе үтэгжүүлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулна. Илья Шангин гектар бүриин 15—20 тонно наг шэбхэ гаргаха зорилго урдаа табяад, энэ хүдэлмэрээ үдэрһөө үдэртэ шангадуулна. Эндэ мүнөө гектар бүридэ 10 шахуу тонно наг шэбхэ гаргагданхай.

Колхозой бусад кукурузашад өөһэд өөһэдынгөө даажа абаһан поли дээрэ мүн лэ наг шэбхэ гаргажа эхилээ. Эндэ шэбхэ ашадаг түхеэрэлгэтэй трактор, олон автомашинануудһаа, тэргэнүүдые шэрэһэн тракторнуудһаа бүридэһэн тусхай бригада һайнаар ажаллана.

Иигэжэ колхозой кукурузашад 1963 ондо адууһа малдаа шэмэтэй һайн тэжээл ехээр бэлдэжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр абаха зорилготой.

Ц. Бабушеев.
Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

Огородшодой оролдолго

[...]еэ хоолой шу[...] [...] элбэгээр ур[...] [...] ехээр худал[...] табяад. «Друж[...] [...]Зэдын үйлэдбэ[...] [...]) огородшод [...]мээр бэлдэжэ

[...]эй, шадамар [...]он Дамдин [...] хүтэлбэрилдэг звено тарилгадаа бэлдэжэ, парнигтаа, мүн тарялан дээрээшье наг шэбхэ ехээр зөөгөө. Һаядаа наг шэбхээ обоолжо, доронь гал аһаан нэгшээжэ, халаажа эхилээ. Парнигай раманууд шэллэгдэжэ, хушалтануудынь бэлдэгдээд байна.

Иигээд хэдэхэн хоногһоо парнигуудаа шорой, наг шэбхээр дүүргэжэ, рассада ургуулжа эхилхэ юм. Энэ звеногойхидой тарилгадаа һайнаар бэлдээд, огородой эдеэнэй баян ургаса абахын тула эртээнһээ оролдосотойгоор хүдэлжэ байһаниинь һайшаалтай.

Д. Долгоров,
хүдөө бэшэгшэ.

[...]лдбэрниин управлениин Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз хабарай тарилгын хүдэл[...] [...]онхой. Зураг дээрэ: МТМ-е даагша К. Ф. Степанов, трактористнар Д. Н. Батомун[...] [...]аркой гэгшэд заһабарилагдаһан плугуудые поли дээрэ гаргахаһаа урда тээ үшөө [...] байна.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЗАГАРАЙН ТҮРҮҮШҮҮЛ

1965 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

—Манай предприятиинхид модошо дархашуулаараа омогорхохол ёһоороо омогорходог юм, —гэжэ модоной комбинадай директор Павел Андреевич Савкин хөөрэнэ.

Энэньшье зүбтэй. Юуб гэхэдэ, коммунист Андрей Федорович Сайко гэгшын хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай цехынхид комбинат соогоо түрүүлжэ ябаһаар үнинэй.

— Цехэймнай коллектив долоон жэлэй түсэбые табан жэл соо дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байна,—гэжэ цехэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Сайко хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.—Хэлэһэндээ хүрэхын тула бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, хүдэлмэришэн бүхэмнай халаанайнгаа даабарие ходоодоо үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө манай модошо дархашуулай цехынхид 1965 оной түсэбөөр продукци гаргажа эхилээ.

Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байһан үнинэй мастернууд Аверьян Семенович Селин, Виктор Петрович Гобик гэгшэд халаанайнгаа даабарие нэгэ хахадаар үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартай продукци гаргана. Мүн залуу модошо дархашуул комсомолшууд Сергей Шергин, Петр Жарков гэгшэд дүй дүршэлтэй мастернуудһаа заашье гээгдэнэгүй.

Модошо дархашуул эрхим ажалаараа шалгархаһаа гадна, уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Жэшээнь, мастер Иван Иннокентьевич Климашевский гурбан үнэтэ дурадхал оруулжа, жэл соо хори гаран мянгаһаа доошо бэшэ түхэригэй гүрэнэй зөөри алмаха арга предприятидаа олгоо.

ДАРХАН СОЛОЁО ДУУДУУЛНА

Онохойн модоной комбинадай 4-дэхи үйлэдбэриин участогта Андрей Иванович Ступинай хүтэлбэрилдэг дархашуулай бригада оролдосотой, шударгы, үнэн сэхэ ажалаараа алдар сууда гараһаар үнинэй.

Тус бригадын дархашуул хоёр жэлэй туршада өөһэдынгөө участогай хүдэлмэришэдтэ арбаад шэнэ гэрнүүдые барижа үгөө. Тэдэнэр һара бүриингөө даалгабари 120—125 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

1962 оной хугасаа соо энэ бригада дамжуулгын улаан тугханиие барижа байһан юм. Мүн энэ жэлэй нэгэдэхи кварталайшье дүнгөөр энэ тугхан бригадада дахин үлөөгдэһэн байна.

Түрүү бригадын гэшүүн, дархан солоёо дуудуулһан Дамдин Гармаев ёһотойл бэрхэ, үүсхэлшэ, оролдосотой хүдэлмэришэн юм. Мүнөө нүхэр Гармаев дүрбэн байратай гэрэй барилга дээрэ ажаллажа байнхай.

Уласхоорондын һайндэр—Майн нэгэнэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, тус бригадын гэшүүд халаанайнгаа даабарие 120 процентһээ доошо бэшэ дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, бүри зоримгойгоор ажаллажа байна.

БЭРХЭЭР АЖАЛЛАНА ЖОЛООШОД

Мүнөө хото болон хүдөө нютагуудташье барилгын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилэгдэнэ. Барилгашадые хэрэгтэй материалаар таһалдуулангүй хангаха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ автомашинын жолоошод энэ хүдэлмэридэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байна.

Загарайн модоной комбинадай автогаражай коллектив энэ жэлдэ эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллана. Тиигэжэ тэдэнэр 1963 онойнгоо нэгэдэхи кварталай даабарие 6 хоногоор уридшалан дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур хэдэн мянган тонно барилгын ашаа шэрээ.

Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн жолоошод Виктор Кузнецов, Иван Соболев гэгшэд даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, нүхэдтөө ходоод үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр залуушуулые өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ һургаха гэжэ ехээр оролдоно.

ТҮРҮҮ ҺУУРЯА АЛДАНАГҮЙ

Загарай тосхоной комиссионно магазинай наймаалагша Анна Ивановна Шитинада энэ жэлэй эхеэр аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай правлениин Дамжуулгын улаан тугхан барюулагдаһан юм. Анна Ивановна абаһан энэ тугханаа алдахагүйн тула тэрэ сагһаа хойшо бүри һайнаар ажаллана.

Энэ магазинда ороходо ходоодоо ариг сэбэр, эдеэ хоолой зүйлнүүд аятай зохидхоноор байра байрадаа табяатай байдаг. Мүнөө эндэ гахайн, үхэрэй мяхан, һүн, ооохон, капуста, хартаабхашье элбэг.

В. Жигжитов.

Фашистска булимтарагшадһаа Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 18 жэлэй ойдо

Сүлөөтэ Венгри һалбаран хүгжэнэ

Пал Маник

Венгриин Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг посольствын советник, бүрин эрхэтэ министр

Венгриин сүлөөлхын түлөө байлдаанда ами наһаяа үгэһэн совет сэрэгшэдэй дурасхаалда бодхооһон хүшөө Будапештын гоё һайхан булан болохо Геллерт гэжэ хада дээрэ тобойн харагдадаг. Энэ хүшөөе манай арад эрхэ сүлөөгэй дурасхаал гэжэ нэрлэдэг. Энэ хадаа 1945 оной апрелиин 4-дэ Гитлерэй сэрэгүүдые манай оронһоо намнан гаргажа дүүргэлсэһэн Совет Армида венгернүүдэй дуратай, хүндэшэ байһаниие гэршэлнэ бшуу.

Венгри өөрын эрхэ сүлөөтэ, үндэһэнэй бэеэ даанхай байдалаа совет арадай, тэрэнэй сэрэгшэдэй туһаламжаар оложо абаһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо 18 жэл үнгэрбэ. Фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэнһөө хойшо манай Эхэ оронойтүүхэдэ шэнэ үе эхилһэн. Венгриин арад түмэн демократическа революциин зорилгонуудые шиидхэн бэелүүлжэ, социализм байгуулгын замда ороһон байна.

Хүшэр хүндэ оршон байдалда шэнэ Венгри байгуулагдаһан юм. Оронойнгоо үнгэрһэн байдал тухай Янош Кадар иигэжэ хэлээ һэн: «Манай дайсад энээн тухай хэзээшье дуугай байдаг. Бидэ өөһэдөө оронойнгоо эхин үеын байдал тухай, 18 жэлэй урда тээ мүртэй ажаүйлэдбэришьегүй, эрдэм болбосоролшьегүй, бүдүүлиг феодал ёһоной шахуу, дундада зуунай үеын байдалтай байһан тухайгаа багаар дурдадагбди. Энэ хадаа манай алдуу гээшэ».

Туйлай хүндэ байдалда байһан Венгриин арадта Совет орон хани ёһоной халуун туһаламжа үзүүлээ һэн. Пешт Буда хоёрые нэгэдхэһэн Дунай мүрэнэй түрүүшын хүүргые Венгриин болон совет сэрэгшэд хамтадаа бариһан юм, энэнь үнэн хани барисаанай һүлдэ болоһон удхатай. Иигэжэ хүшэр үедэ венгер болон совет арадуудай хани барисаан улам батажаа.

Дотоодын хархис үзэлтэн баруунай империалистнуудтай нэгэдэн, арадай засагые унагааха һэдэлгэ гаргажа, 1956 ондо революцида эсэргүү буһалгаа Венгридэ үүдхээ һэн. Тиихэдэнь манай ороной хүдэлмэришэн анги болон ажалша таряашад совет арадай туһаламжатайгаар социалис туйлалтануудаа хамгаалан, революцида эсэргүү хүсэнүүдые бута сохин һүнөөһэн юм. Венгриин хүтэлбэрилхы тушаалтадай гаргаһан алдуунуудые заһан заларуулжа, Венгриин хүдэлмэришэдэй социалис парти оронойнгоо ажалшадые зохёон байгуулхы үргэн замда гаргаа.

Үнгэрэгшэ оной ноябрьда болоһон ВСРП-гэй VIII съезд орон дотор болоһон ехэ хубилалтануудай дүнгүүдые гаргажа, оронойнгоо экономикын болон соёлой саашанхи хүгжэлтын шэнэ хараа замые тодорхойлон түсэблөө. Съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Янош Кадар иигэжэ тэмдэглэбэ: «Бидэ социализмын үндэһэ һуури табижа дүүргээбди. Манай арад уласхоорондын социализмын хүсэнүүдтэй нягтаар нэгэдэн, тэдээндэ найдамтайгаар түшэглэн ябажа, социализмын байгуулалтада угаа ехэ амжалта туйлаа. Эдэ амжалтанууд арсашагүй, хэтэ мүнхын туйлалта мүн. Мүнөө Венгриин арад түмэн социализм бүрин байгуулха үедөө оробо».

Хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал Венгридэ сүм усадхагдаа. Манайда мүнөө мүлжэгшэ анги үгы болоо. Орон доторнай үндэһэнэй нэгэдэл эли бодо батажаа. Һаяхан Гүрэнэй Суглаан болон нютагай соведүүдые һунгаһан һунгалтанууд энээниие баталан гэршэлбэ.

Венгриин арад түмэнэй асари ехэ амжалтануудые манда харша этэгээдүүдшье нюун далдалжа шадахагүй байшоо. «Венгриин асуудал» гэжэ нэрлээд, ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессидэ Америкын Холбоото Штадуудай үгэ дуулаштай дахуулнуудай олонхиин дуугаар табигдадаг асуудал һүүлэй һүүлдэ тэдээндэ өөһэдтэнь эсэргүү нүлөө үзүүлдэг болонхой. Юуб гэхэдэ, Венгридэ ерэһэн баруунай журналистнууд манай ороной бодото байдалые хаража, Венгриин хүн зон өөһэдынгөө хуби заяанда гомодолгүй, зол жаргалтай ажаһууна өөһэдынгөө ерээдүйн жаргалта байдалаа байгуулхадань энхэ тайбан байдал шухала хэрэгтэй. Агууехэ Ленинэй һургаал заабарие хүтэлбэри болгон, арад түмэнэй хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлжэ, манай парти энхэ түбшэнөөр зэргэ оршон һууха политикые батаар баримталан ябуулна. Энэ политикатай зохилдуулан, Венгриин Арадай Республика социалисбэшэ оронуудтай өөрынгөө харилсаае байгуулна. Энээнэй ашаар ВНР-эй нэрэ хүндэ дэлхэй дээрэ улам ехэ болон алдаршана.

Манай гадаадын политикын гол зорилго—Советскэ Союзтай, бүхы социалис оронуудтай бата бэхи хани барисаатай байха, социалис лагериин нэгэдэлые бэхижүүлхэ, Варшавска договорто үнэн сэхэ байха

Зураг дээрэ: Венгриин Арадай Республикын ниислэл Будапешт. Ракоцнин үйлсын болон Ленинскэ бульварай булан.
ТАСС-ай фотохронико.

Венгри үнгэрһэн арба найман жэлэй туршада хүгжэнги индустриальна орон болоо. Мүнөө Венгриин промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1938 онойхиһоо дүрбэ дахин шахуу дээшэлээ. Хүдөө ажахымнай социалис замаар хүгжэн, үндэһөөрөө өөршэлэгдөө. Хуушан, жэжэ бутархай үмсын таряашадай ажахын орондо түрүү техникээр зэбсэглэгдэһэн хүгжэнги кооперативууд байгуулагдаа.

Манай орон дотор культурна революци амжалтатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Тэрэнэй аша туһада ажалша хүн бүхэн хүртэлсэнэ. Хортиин зонхилжо байха үедэ Венгриин дунда һургуулинуудта 52 мянган хүн һурадаг байһан һаа, мүнөө 200 мянга гаран хүн һурадаг болонхой. 1938 ондо орон доторхи дээдэ һургуулинуудта 11 мянга долоон зуун оюутан һуралсадаг байгаа. 1959-60 ондо студентнэрэй тоо 38 мянган хүн байба. Венгриин эрдэмтэд уласхоорондын эрдэмтэдэй бүхы суглаануудта уригдан ошодог болонхой.

Манай арад түмэнэй улас түрын мэдэрэл болбосорол үдэрһөө үдэртэ дээшэлнэ. Орон дотор дэлгэрһэн социалис ажалай бригадануудые байгуулхын түлөө үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байгаа хүдэлөөн энээниие гэршэлнэ. гэжэ бэшэхэ баатай болоһон байха юм.

Зол жаргалта шэнэ ажабайдал байгуулгын асари ехэ амжалтанууд бүхы социалис оронуудай аха дүүгэй харилсаата хамтын хүсөөр, Советскэ Союзай саг үргэлжын туһаламжын ашаар туйлагдаһан, туйлагдахашье байна гэдэгые манай арад түмэн хэзээшье мартахагүй. Эб найрамдал, хамтаран ажаллаха ба харилсан туһалалсаха тухай асуудалаар 1948 оной февральда баталагдаһан Венгро-Советскэ договорто түшэглэн, манай хоёр улас жэл бүхэндэ өөһэдынгөө экономическа, политическэ, соёл культурын болон наукын холбоонуудые үрэ ехэтэйгээр хүгжөөжэ байна. СССР ВНР хоёрой хоорондын али алиндаа ашагтай худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжэнэ. Бидэ Советскэ Союзһаа түүхэй эд, машина, түхеэрэлгэ болон бусад эд бараа абанабди. Тиихэдэ манай промышленна бэлэн эдлэлнүүд СССР-тэ наймаан болосотой юм. Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр коммунизм байгуулха хэрэгтэ совет арадай туйлаһан асари ехэ амжалтанууд социализм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ Венгриин ажалшадые зоригжуулна.

Венгриин болон бусад оронуудай ажалшан түмэнэй ябадал болоно. Венгеро-Советскэ хани барисаае хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ гээшэ манай бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй байдалые хамгаалха үндэһэн түшэгынь болохо, ороноймнай экономическа, культурна ургалтын онсо шухала нүхэсэл болохо гэжэ нүхэр Янош Кадар ВСРП-гэй XIII съезд дээрэ зааһан байна.

Түрүү хүн түрэлтэнтэй нэгэн хамта ВНР-эй хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци Азиин, Африкын болон Латиин Америкын арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые һайшаан дэмжэнэ.

ВСРП-гэй дотоодын болон гадаадын политика пролетарска интернационализмын ёһо заншалаар, марксизм-ленинизмын илалта түгэс сурталаар нэбтэрэнхэй. Тэдэнэй үндэһэн дээрэ манай социалис залуу гүрэн ургажа, хүгжэжэ байна. Венгриин арад түмэн марксизм-ленинизмын туг доро Советскэ Союзтай, социалис демократиин оронуудтай хамтаран ажаллажа, социализм байгуулха, коммунизмын гэрэлтэ үндэр өөдэ дабшахань дамжаггүй.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1963 оной апрелиин 4.

★

Улаан-Удын түмэр бетон зүйлнүүдые хэдэг 1-дэхи заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад Уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэнние ажалай улам ехэ бүтээсэтэйгээр угтахаяа тэмсэнэ. Энэ заводой нүхэр Афанасьевай хүтэлбэрилдэг хашаа хэдэг модошо дарханҵуулай бригада ходол һайнаар, амжалтатайгаар хүдэлмэрилдэг юм. Нүхэр Афанасьевай бригада коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Зураг дээрэ: бригадир Савелий Васильевич Афанасьев (зүүн гарһаа) бригадын гэшүүн Василий Николаевич Краснояровтай хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

★ ★ ★

ҺУРАГШАДАЙ КОНЦЕРТ

Хоёр үдэр соо Хориин аймагай Соёлой байшанда хүнүүд угаа олоор суглараа. Үдэшэндөө зон бүри олошоржо, хүнэй һууха, байхашье зай забһар огто үгы. Зал соо ехэл хүлгөөтэй, шууяатай, зугаатай. «Үзөөрэй даа, Хэжэнгын һурагшад мүнөө жэлдэ баһал нэгэдэхи һуури эзэлхэл байха»..., «Хориин һургуули хэжэнгээрхинһээ дутуугүйгөөр дуулаашье, хатараашье бшуу, нэгэдэхи һуурида хүртэхэл байха»... гэхэ мэтээр хүнүүдэй арсалдаха, маргалдаха абяан эли тодоор дуулдажа байгаа һэн.

Тиигэһээр байтар жюриин түрүүлэгшэ нүхэр Шойнжонов сендэр дээрэ гаража, аймагай һургуулинуудай уран һайханай харалгын дүн тухай хөөрэжэ үгэбэ. Дунда һургуулинуудай хоорондо Хэжэнгын 11 жэлэй һургуули (хүтэлбэрилэгшэнь Халбаев) 1-дэхи, Хориин 11 жэлэй һургуули (хүтэлбэрилэгшэнь Красноруцкая) 2-дохи, Яруунын дунда һургуули (хүтэлбэрилэгшэнь Виноградов) 3-дахи һуури эзэлбэд.

Найман жэлэй һургуулинуудай хоорондо 1-дэхи һуури Хандагайн 8 жэлэй һургуули (хүтэлбэрилэгшэнь Шубин), 2-дохи — Тэлимбын һургуули (хүтэлбэрилэгшэнь Манкетова), 3-дахи һуурие Хэжэнгын интернат һургуули эзэлээ. Дурсагдаһан һургуулинуудай уран һайханай бүлгэмүүдтэ грамота болон үнэтэ шан барюулагдаа.

Соёлой байшанда сугларагшад түгэсхэлэй концерт угаа һонирхон хаража, Хэжэнгын һурагшадай хатарха, дуулаха, уран гоёор уншахые ехээр һайшаан, үндэрөөр сэгнэһэн байна.

Д. Ошоров.

Хяагтын музейдэ

ХИТАД ҮЗЭГЭЙ ТОЛИ

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын Хяагтын музей Пекиндэхи Хитадай Науканuудай академиин археологиин институдай хитад археологуудтай харилсаатай байдаг. Бэшүүрэй Эдуй тосхон шадарһаа олдоһон хитад бэшэлгэтэй гуулин толи тэрэ институдта эльгээгдэһэн байгаа.

Тэрэ бэшэлгэ тайлбарилан оршуулһан харюу Пекинһээ абтаба. Олдоһон толи дээрэ иигэжэ бэшээтэй байба: «...Энэ толиин нюур тала мүлигэр байһан тула тэрэнэй толон нара, һара шэнгеэр ялалзан байха» гэһэн байна. Энэ бэшэлгэ манай үе хүрэтэрхи 1-дэхи зуун жэлдэ хэгдэһэн байха юм.

ШЭНЭ ЭКСПОНАДУУД

Музейн залнуудай нэгэн соо 1962 ондо олдоһон экспонадууд табигдаба. Тэдэнэй дунда граждан дайнай түүхэ, комсомолой түүхэ тухай материалнууд, 1905 ондо Хяагта хотодо хэблэгдэн гаргагдажа байһан «Байгал» гэжэ газетын түүхэ тухай материальнууд оруулагдаһан байха юм. Тэрэшэлэн 1962 оной зун Галуута нуур шадарһаа асарагдаһан ургамалай болон амитадай аймаг харуулһан экспонадууд табигдаба.

ХЭБЛЭЛДЭ БЭЛЭДХЭГДЭБЭ

Музей тогтоһонһоо хойшонхи үе соогоо «Байгалай үмэнэдэхи ургамалай аймаг» гэжэ 6 боти ном хэблэн гаргаа. Тэдэ номууд Буряадай студентнэр болон ботанигуудта хэрэглэгдэхэһээ гадна, хүршэ областьнуудтамнай шухала болоно.

Мүнөө тэрэ номой долоодохи боти хэблэлдэ үгтэхөөр бэлдэгдээд байха юм. СССР-эй Науканuудай академиин гэшүүн корреспондент Б. Х. Шишкин музейн гуйлтаар тэрэ номые хинан шалгажа байна.

Р. ТУГУТОВ.

Хүршэнэрнай—чемпи

Россин Федерациин Центральна Соведэй «Буревестник» бүлгэмэй шатаршадай дунда эхилһэн мүрысөөнэй һүүлшын уулзалганууд болобо. Мүрысөөнэй дүрбэдэхи нааданда хабаадалсагшад түрүү һуурида гарахын түлөө үсэд шангаар тулалдаа. Буряадай хүдөө ажахын институдай команда Красноярскһаа ерэһэн айлшадтай наадахадаа Сумкин Гармаева хоёрынь шүүгдэә. Забродинтой наадаһан Сампилов тэнсэхээр байһан партидаа алдуу гаргажа шүүгдэә. Шатаршад Мункоев, Данчинов гэгшэд энэ үдэр яһала һайнаар, болгоомжотойгоор наадажа, нүхэдөө шүүһэн, Мамилов Шагеевтэй тэнсэһэн байна. Айлшад энэ уулзалгаяа 3,5:2,5 тоотойгоор шүүжэ, урагшаа дабшана. Буряадай технологическа институдай шатаршад Алтайн түлөөлэгшэдые 4:2 тоотойгоор шүүжэрхёо.

Нааданай һүүлшын уулзалга. Эндэ шадамар бэрхээр наадагшадынь мүрысөөнэй түрүү һуурида хүртэлсэжэ, баяр дээ-...

Петросян табадахи уулзалгадаа шүүбэ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй табадахи уулзалга дүүрэнгүй, хойшолуулагдаһан байгаа. Эндэ Михаил Ботвинник нилээдгүй хүндэ байдалда үлэһэн юм. Петросянай бодонууд һайн байдалтай. Сагаанаар наадагшын ноёниинь урагшаа гаража, нааданда оруулагдаһан байгаа. Мүн сагаан морин хара тэмээндэ орходоо һураггүй һайн һуури эзэлжэ, олон тээ ябаха шадалтай...

Апрелиин хоёрой үдэр шатаршадай түбэй клубта хойшолуулагдаһан парти наадагдаа. Петросянай бэшэһэн дүшэн нэгэдэхи ябадал хаража, шэнжэжэ үзэхэдэ эгээл һайн ябадал болоно. Юуб гэхэдэ, сагаанаар наадагшын бодонууд харын талые дууһан шахуу эзэлшэнхэй. Дэлхэйн чемпион саашадаа наадаха аргагүй болоходоо, дүшэн наймадахи ябадалдаа нааданайнгаа часы байлгаа.

Табан уулзалгын удаа нааданай тоо 2,5:2,5 боложо, гроссмейстернүүд аб адлихан очконуудтай болонхой.

Л. Полугаевский,
уласхоорондын гроссмейстер.

Тобшохоноор

✪ Халуун ороной оропендола гэжэ шубуун өөрынгөө дүүжэн уурхайе хорото шарын үүр шадар түхеэрдэг юм. Ушарынь хорото шаранууд үндэгэ хулгайлдаг амитадһаа уурхайень хамгаална.

✪ XVII зуун жэлдэ Парижда тамхи бэшэ, харин сайн набшагааһаар татадаг заншалтай байһан юм.

✪ Дүрбэ наһатай үхибүүн үдэрэй турша соо дунда зэргээр 437 асуудал аха наһатандаа табидаг байна.

✪ Дэлхэй дээрэ 2500 ондоо түхэл янзын могойнууд бии юм. Эгээн хоротойнь—барас могой болоно. Тэрэнэй хорон амитанай ураг тархида нүлөөлжэ, амиинь хаадаг байха юм.

✪ Хитадта мылэ манай үе сагай бүри урда тээ мэдээжэ болоһон байгаа. Тиихэдэ Европодо мылэ хэрэглэгдэдэг болоһоор 2 мянга шахуу жэл боложо байна.

(Газетэ, журналнуудһаа абтаба).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай правительствын шиидхэбэри

ПЕКИН, апрелиин 2. (ТАСС). Хитад Инди хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ 1962 оной октябрь, ноябрьда болоһон тулалдаанай үедэ плендэ абтаһан Индиин сэрэгэй алба хэгшэдые бултыень сүлөөлөөд, нютагынь бусааха гэжэ Хитадай правительство шиидхээ. Хамта дээрээ Индиин 3213 сэрэгэй алба хэгшэд плендэ абтаһан байгаа. Энээн тухай Индиһээ Хитадта байдаг посольстводо КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын энэ оной апрелиин 2-то эльгээһэн ното соо хэлэгдэнэ.

—✦—

Аргентинэдэ сэрэгэйхид буһалгаа хэбэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 2. (ТАСС). Аргентинэдэ бүлэг сэрэгэй хүнүүд мүнөөдэр буһалгаа хээ. Энэ бүлэгые сэрэгэй алба хэхэеэ болиһон генерал-лейтенант Бенхамин Менндес, генерал-майор Федерико Торансо Монтеро гэгшэд толгойлно гээд информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ. «Орон дотор коммунис үзэлэй тала хараха һанаатай правительство байгуулха ябадалда һаад ушаруулха, энэ жэлэй июньдэ болохоор хараалагдаһан һунгалтада урдын президент Пероной тала баригшадай хабаадалсаха арга олгохо» зорилго урдаа табинабди гэжэ тэдэнэй толилһон коммюнике соо хэлэгдэнэ.

КПСС-эй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци Варшавада ерэбэ

ВАРШАВА, апрелиин 2. (ТАСС). ПОРП-гэй хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсахын тулада Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай уряалаар КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. Н. Титов түрүүтэй КПСС-эй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци мүнөөдэр Варшавада ерээ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Калининградска обкомой нэгэдэхи секретарь Н. С. Коновалов, КПСС-эй Шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай соёл суртал таһагые даагшын орлогшо А. Г. Егоров, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай секретарь В. Ф. Шауро, Армениин КП-гэй ЦК-гай секретарь Г. А. Тер-Газарянц, КПСС-эй Ленинградай промышленна обкомой секретарь А. П. Филиппов, КПСС-эй ЦК-гай таһагай секторые даагша С. И. Колесников, КПСС-эй Москва городой Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Тюфаева, «Коммунист» гэжэ журналай главна редакторай орлогшо И. П. Помелов гэгшэдһээ делегаци бүридэнэ.

ШУХАЛА ҺОНИН

ПАРИЖ, апрелиин 2. (ТАСС). «Советскэ ракетэ һара тээшэ ниидэжэ ябана», «Луна-4» гэжэ автоматическа станци табигдаба» гэһэн гаршагуудтайгаар советскэ наука, техникын шэнэ гайхамшагта туйлалта — замбуулинай ракетые һара тээшэ табилга тухай Франс Пресс агентство онсо түргэнөөр мэдээсэһэн байна. Энэ агентство Францийн бүхы газетэнүүдые мэдээсэлнүүдээр хангажа байдаг юм.

«Луннигай» техническэ мэдээнүүдые тобшоор дурдаха зуураа, тэрээн дээрэ тодхогдоһон бүхы аппаратура һайнаар хүдэлнэ гээд АФП онсолон тэмдэглэнэ.

Ехээр һонирхоно

ЛОНДОН, апрелиин 2. (ТАСС). «Росси һара тээшэ ракетэ табиба» гэжэ Рейтер агентствын мүнөөдэр онсо яаралтайгаар дамжуулһан мэдээсэл тэрэ дороо Лондоной бүхы газетэнүүдэй редакцинуудта ороод байгаа.

Советскэ шэнэ Луннигай амжалтатайгаар табигдаһан тухай мэдээсэлдээр Лондоной радио һүүлэй һонинуудые эхилһэн байна. Ракетын бүхы механизмууд һайнаар хүдэлнэ гэжэ мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Ракетын табигдаһан тухай мэдээсэл Лондондо ехээр һонирхогдоо.

Ракетэ табилгада хамаатай шэнэ мэдээнүүдые абахые оролдон, газетэнүүдэй редакцинуудһаа ТАСС-ай отделенидэ хонходоно.

СИРИДЭХИ БАЙДАЛ

ДАМАСК, апрелиин 2. (ТАСС). Сириин Республикын сэрэгэй губернаторай орлогшын үсэгэлдэр гаргаһан приказай ёһоор, Сириин бүхы газар дээрэ демонстраци болон суглаа хэхэ ябадал хоригдоо.

—●—

Киним Фолсена алуулба

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 2. (ТАСС). Правительствада тусхай тушаал даадаг хүнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Лаосой гадаадын хэрэгүүдэй министр Киним Фолсена апрелиин 1-нэй үдэшэ алуулаа гээд Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Вьентьянһаа дамжуулна. Вьентьяндахи өөрынгөө гэртэ орохо гэжэ ябахадаа тэрэ буудуулаа. Алагша—гадаадын хэрэгүүдэй министрэй байрые хамгаалжа байһан хүнүүдэй нэгэн арестовалагдаа.

Тиихэдэ Киним Фолсеныи һамган үбгэнтэеэ зэргэлжэ ябаһан аад, хоёр хүлөө шархатаа.

Киним Фолсена оронойнгоо политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байһан юм. Тэрэ Национальна суглаанай депутат, Эб найрамдал болон бэеэ абанги байдалые хамгаалха комитедэй вице-түрүүлэгшэ, түрүүлэгшэ байһан юм. Фолсена эб найрамдалай, Лаосой бэеэ абанги байдалай түлөө тэмсэдэг, Лаосой асуудал амгалан ёһоор гуримшуулхые оролдодог, империалис ээрхэг түримхэй добтолгоор эсэргүүсэн тэмсэдэг байһан юм.

Хани халуунаар угтана

РИО-де-ЖАНЕЙРЭ, апрелиин 2. ТАСС-ай корреспондент Е. Ельшов иигэжэ дамжуулна:

«Тон һаяхан шэнги һанагдана. Рио-де-Жанейрын металлургнуудай ордон соо, дүтэ шадарайнь үйлсэнүүдтэ хүдэлмэришэд шангаар альга ташан, советскэ түрүүшын космонавт Юрий Гагаринние ехэ баяртайгаар угтаа һэн. Энэ мартагдашагүй уулзалгаһаа хойшо хоёр шахуу жэл үнгэрөө.

Мүнөө бразилиинхид дахяад баясажа байна. Металлургнуудай ордон соо президиумэй столой саана хоёр хүндэтэ айлшад А. Николаев, П. Попович һууна.

Уужам ехэ зал соонь хүн зон дүүрэтэрээ сугларанхай. Сценын хоёр талада замбуулинай ханинарай томо портредүүд харагдана, «совет баатарнуудта — космонавтнуудта металлургнуудһаа хани ёһоной амаршалга» гэһэн уряа ород хэлэн дээрэ бэшээтэй байна.

Металлургнуудай профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Лопес — хоёр шахуу жэлэй урда тээ Ю. Гагаринние амаршалһан хүн — баярай суглаае нээгээ. Энэ уулзалгые хүдэлмэришэд үнинэй хүлеэжэ байгаа.

Хэдэн хани халуун үгэ хэлэхын тулада, А. Николаевай, П. Поповичой гар барихын тулада хүнүүд удаа дараалуулан сценэ дээрэ гарана.

Космонавтнуудта түрүүлэгшын үгэ үгэхэдэ зал соо намдуу болоо. А. Николаев, П. Попович өөһэдынгөө ниидэлгэ тухай хөөрөө, олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Совет космонавтнууд үсэгэлдэр үдэшэ Бразилиин телевиденеэр үгэ хэлээ.

Гэгээрэлэй болон культурын министерствын Культурын ордон соо совет космонавтнууд тухай документальна фильм апрелиин 1-һээ харуулагдажа эхилээ.

Мартын һүүлшын арбан хоногой у...

(Агрометеорологой тэмдэглэл)

Республикымнай газар дайда дээрэ мартын гурбадахи арбан хоног хоёрдохи арбан хоногойхидоол нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ, дулааншаг уларилтай байгаа. Арбан хоногой хүйтэнэй дунда зэргын хэмжээн олонхи аймагуудта 2—6 градус байба. Хориин зоноло бүри хүйтэн—8—10 градус байгаа. Гээшье һаа, нормоһоо 2—5 градус дээгүүр байба.

Түрүүшын хоёр арбан хоног соо хүйтэншэг байгаа һэн. Тэдэ арбан хоногуудта хүйтэнэй хэмжээн дунда зэргээр 10—14 градус хүрөө. Тэрэ хадаа хойто зүгһөө хүйтэн амисхалай ороһонһоо болоо. Үнгэрөөшэ арбан хоногой эхеэр һүниндөө 20—25 градус хүйтэн байһан. Тиихэдэ республикын хойто аймагуудта һүниин сагта 28—30 градус хүйтэн байба.

Үдэртөө хаа хаанагүй уларил 0-һоо дээшэ градус, тиихэдэ зарим үдэрнүүдтэ дулаанай хэмжээн 6—10 градус хүрөө. Зэдэ гол өөдэ 14—20 градус дулаан болоһон байна. Дулаан үдэрнүүд илангаяа олон байба.

1—5 миллиметр уһатай саһан оробо. Ороһон саһан удангүй хайлаа. Энгэр майла, тала дайдаар саһан хайлажа харалаа. Гэбэшье ой тайгын, хадын арын саһан байраһаа хүдэлөөгүй. Байгалай эрье тушаадахи урда арын саһан 28—36 сантиметр...

Сагай уларил

Улаан-Удын Гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика соомнай һулагүй үүлэтэй байха. Теэд шииг нойто орохогүй. Баруун зүгһөө һулахаанаар һалхилха. Улаан-Удэ хотодо үглөөгүүр 15—17, үдэртөө 0—2 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Апрелиин 5—6-най үдэрнүүдтэ республика соомнай бага зэргэ үүлэтэй байха. Саһан орохогүй. Баруун тээһээ һулахаанаар һалхилха. Республикын хойто аймагуудта һүниндөө 17—22, урда аймагуудта 8—13, үдэртөө хойто аймагуудта 1—6 градус хүйтэн, урда аймагуудта 1—6 дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Үшөө нэгэ гашуудалта ушарал

«Ураг тархинь ехээр гэмтээ. Амиды мэндэ байханъ бэрхэтэй даа» гэжэ Лос-Анжелосдохи «Уайт мемориэл» госпиталиин врач корреспондентнүүдэй асуудалда харюусаа. Хүнгэн бэетэйшүүлэй дунда боксоор анхан дэлхэйн чемпион байһан Дейви Мур гэгшын спортивна нэрэ солонь, үнгэрөө һаа, ами наһаниинь түгэсэжэ магад.

Мур гэгшын нэрэ зэргэеэ хамгаалхын түлөө Лос-Анжелосой ринг дээрэ болоһон шуһата тулалдаанда тэрээнтэй һүгэсэлдэжэ байһан 22-той Рамос гэгшын Мурай толгойе хэдэн удаа хүсэтэйгөөр шааһанайнь удаа 10-дахи раундын үедэ болюулагдаха баатай болоо һэн. Диилдээд, хубсаһа тайладаг газарта оруулагдаһан чемпион 45 минута болоод байхадаа мэдээгээ алдаһан, тиигэжэ госпитальдо абаашагдаһан байгаа. Тэндэ ороһон сагһаа хойшо тэрэ мэдээ ороогүй.

Иигэжэ үшөө нэгэ гашуудалта ушарал тохёолдобо... Үшөө нэгэ иимэ муухай уршагтай зүйл Америкын профессиональна спортын түүхэдэ бэшэгдэбэ. Энэ мэдээсэл дуулаад байхадаа, эгээл жэл урда Нью-Йоркын «Медисон сквэр гарденын» ринг дээрэ дундашаг шэгнүүртэй боксёр — чемпион Бенни Парет гэгшын алуулһые телевизортэ хараһанаа америкынхид һанана ёһотой.

Боксёрой түрэлхид, тэрэнэй нүхэд, тэдэнтэй хамта бүхы дэлхэйн хүн зон профессиональна ринг дээрэ хохидоһон Мурай ами наһан абарагдахань гээшэ гү гэжэ һанаата болоно. Хэрбээ Мурай зүрхэнэй сохиһоорһье байгаа һаань, тэрэниие юун хүлеэжэ байна гээшэб? Хүндэ бэетэй боксёр Алехандро Лаворанте гэгшын хахад мэдээтэй болотороо нокаудта ороһонһоонь хойшо хахад жэл үнгэрбэ. Теэд тэрэ ябаа болодог, юумэ эдидэгшье һаа, нэгэшье дахин нюдөө хараагүй юм. Үнгэрһэн үе соо тиимэрхүү ушаралнууд мэдээжэ бэшэ, юрын бусадшье боксёрнуудай ажабайдалда али зэргэ олон тохёолдоо гээшэб!

Иигэжэ Америкын профессиональна спортын уг түүхэ хадаа шуһаар, бог шоройгоор бэшэгдэнэ бшуу. США-дахи спортые хара һабартаа абаһан алта мүнгэнэй түлөө шуналхайрдаг муухай дээрмэшэдэй уршагта хэрэг үйлэһөө боложо XX зуун жэлэй гладиаторнууд ринг дээрэ иигэжэ наһаа баранад.

Г. Васильев,
ТАСС-ай корр.

Хүршэнэрэймнай

ЖОЛООШОНОЙ БААТАРШАЛГА

«МАЗ» машинынгаа цистернэдэ 9 тонно бензинтэй АЯМ—трансын жолоошон Н. И. Капитонов Неверэ тосхонһоо Алдан орохо замдаа Бага Немнырэ гэжэ тосхондо амарһанайнгаа һүүлдэ машинаа гаражһаа гаргаад, саашаа ябахаяа түхеэржэ байтарнь, гэнтэ машинань һэжэргэдээд, нижаганаан зэдэлшэбэ. Николай Ивановичай кабинаһаа һүрэжэ гарахада цистернэнь хүмэринхэй, нарин хоолойһоонь хүшэтэйгөөр бензин сохилон адхаржа байба.

Цистернын сцепкын «палец» таһарба гэжэ алдуугүйгөөр тодорхойлоод, Николай Ивановичай тэрэниие гараараа байрадань һуулгаха гэжэ туршахада юушье боложо үгөөгүй, харин 50 градус хүйтэндэ хамсы рүүнь гоожоһон бензин хубсаһа хунирыень норгоод, гар хүлыень бээрүүлхэдэнь, жолоошо цистернынгээ хоолойе нюргаараа шангаар тулаад, бензинэй гоожохые зогсоогоод, «туһалыт» гэжэ хашхархадань, хүнүүд сугларжа, арадай баялиг абарагдаһан байха юм.

Бүхэ бэетэй Капитонов эмнэлгын газарта хэбтэжэ удангүй заһараад, мүнөө үедэ дахин өөрынгөө «МАЗ» машинаяа «амидаралай трассаар» ябуулна.

КУКУРУЗАШАНАЙ ЮРЫН ҮДЭР

Долоон жэлэй таба дугаар жэлэй хабарай тарилгада Димитровой нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан Николай Егорович Барахов оролдосотойгоор бэлдэжэ байнхай. Полиин «хатаниие» тариха гурбан участок газартаа саһа тогтоогоод, трактор болон бусад зэмсэгүүдээ заһабарилжа дүүргээд, плантацинуудаа үтэгжүүлжэ байха юм...

Манай адрес, телеф...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ... —24-74, сельского хозяйства—47-59, совет... и культуры, литературы и искусства—34-05, транспорта, информации—35-14, писем и ... отдел переводов и корректорская—35-95, ... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Мини... Бурятской АССР.
Н00291